

ERFGOED EXPRESS

Een opvallende zijbeuk in de kerk van Vlezenbeek

Als je in de kerk van Vlezenbeek staat, valt de wat onorthodoxe verhouding op tussen de verschillende beuken. De hoofdbeuk is eerder smal en heel hoog in verhouding tot de twee zijbeuken. De centrale steunpilaren zijn extreem breed. Dit is het resultaat van verschillende bouwfasen door de eeuwen heen. De kern van het gebouw zou uit de 14de of 15de eeuw dateren en werd verbouwd tot de hoofdlijnen van de huidige centrale beuk tegen 1673. De noorderzijbeuk, links als je voor de ingang staat, dateert voor het grootste deel uit 1771. De zuiderzijbeuk werd pas in 1808 aangebouwd: het meest recente, maar ook meest unieke deel van de kerk.

*Kaartboek van de abdij van Ter Kameren, 1716-1720,
René Laurent, uitg. Gemeentekrediet 1996.*

Een kasteelheer als bouwheer

De opdracht én de centen om deze extra beuk aan te bouwen, kwamen van Paul Arconati-Visconti, eigenaar van het kasteel van Gaasbeek. Zijn moeder, Henriette Scockaert, was de dochter van Lodewijk-Alexander Scockaert, heer van het nieuwe Land van Gaasbeek, waartoe ook Vlezenbeek behoorde. Arconati, een Italiaanse edelman geboren in Milaan in 1754, had daardoor een sterke band met Vlezenbeek.

De familie Arconati-Visconti

In het midden staat Giangaleazzo Arconati-Visconti, naast hem zit zijn vrouw Henriette Scockaert de Tirimont. De kinderen van links naar rechts: Carlo, Giuseppe, Paolo en Clémentine/Clementina.

Het portret werd rond 1760 geschilderd. Opmerkelijk is ook dat de figuren gerangschikt zijn volgens hiërarchie en erfopvolging. Centraal staat de 'pater familias' met aan zijn rechterzijde zijn echtgenote. Aan diezelfde symbolische rechterzijde staat Carlo, de oudste zoon die titel en eigendommen zal erven. In een horizontale lijn staan de twee overige zonen volgens leeftijd opgesteld om uiteindelijk uiterst rechts op het doek te eindigen bij Clémentine. Het oudste kind maar als vrouw uit het ancien regime zo goed als rechteloos ...

*Kasteel van Gaasbeek, www.artinflanders.be,
Dominique Provoost*

Een katholiek bouwwerk in Republikeinse tijden

Deze aanbouw werd gerealiseerd in 1808, een opvallende periode. Het Franse bewind regeert dan, na de Franse Revolutie van 1789, toen veel kerken werden gesloten en inboedels ervan verkocht. Priesters die geen eed aan de Franse Republiek wilden afleggen, moesten onderduiken en konden enkel nog clandestien de mis opdragen. In die sfeer slaagt Arconati-Visconti erin om hier de kerk te vergroten. Het is een bewijs van zijn politieke relaties met het Franse machtscentrum op dat moment. Hij was een groot bewonderaar van Napoleon Bonaparte en liet voor hem een triomfboog bouwen in het kasteelpark, langs de Postweg op de grens met Sint-Laureins-Berchem. Deze werd pas volledig gerestaureerd.

Een altaar in écht marmer

De gemiddelde kerk overvalt je bij het binnenkomen met haar weelderige decoratie, meubels in fraai houtsnijwerk, bladgoud rond immense schilderijen en marmeren altaren. Alleen klopt dat laatste meestal niet: als je op het gemiddelde altaar afstapt en er even tegen tikt, blijkt al gauw dat hiervoor geen echte steen gebruikt is, maar wel hout dat zodanig geschilderd is dat het lijkt alsof deze stukken uit marmer zijn opgetrokken. Zo ook het OLV-altaar in de linkerzijbeuk.

Het Sint-Antoniusaltaar vormt hierop een zeldzame uitzondering waarbij niet op materiaal bespaard is. Elk wit onderdeel is bijvoorbeeld van echt Carraramarmer.

Paul Arconati-Visconti zou van plan geweest zijn om zich hier op het kerkhof te laten begraven, wat zijn financiële inspanningen verklaart, tot hij op een goede dag een spade in de grond stak en op een hoop afval stootte. Hij werd uiteindelijk op het kerkhof van Gaasbeek te rusten gelegd.

Bronnen:

Lewe, jg. 13 nrs 3-4, O.L.V.-kerk Vlezenbeek, Jan Quinart.
<https://www.kasteelvangaasbeek.be/media/files/paul-arconati-f.pdf>
<https://oar.onroerendgoed.be/publicaties/RELT/2/RELT002-004.pdf>